

LES CONFRARIES DE SETMANA SANTA

AL SERVEI DEL CULTE I DE LA CARITAT

Les meves primers paraules són de salutació a tots els membres de les confraries, germandats i congregacions de Setmana Santa que us heu aplegat a aquesta arxidiòcesi de Barcelona. A la vegada desitjo agrair-vos el treball eclesial que esteu fent en el si d'aquestes institucions. Em plau agrair als responsables d'aquest III Congrés que m'hagin confiat la ponència que centrarà els treballs de tots els qui hi participeu.

Per afavorir la brevetat en l'exposició, usant la paraula "confraria" vull significar també les germandats i les congregacions de Setmana Santa¹.

El tema és d'actualitat. Ho és perquè les confraries tenen avui vida i creixement, perquè les manifestacions religioses de la passió, mort i resurrecció de Jesús són molt ben acceptades i perquè aquestes institucions des dels seus orígens han fomentat l'amor i l'ajut espiritual i material entre els seus membres i avui les necessitats socials són molt sensibles.

El Congrés ha volgut posar més en relleu aquesta última finalitat perquè el Papa Benet XVI, en l'inici del seu pontificat, ens ha regalat la seva encíclica "Déu és amor". L'amor és el tema central d'aquest document del Papa. El seu contingut ens pot ajudar molt per aconseguir les finalitats de les nostres associacions que avui ens apleguen. El Papa ens diu que "en un món en el qual de vegades es relaciona el nom de Déu amb la venjança o fins i tot amb l'obligació de l'odi i

¹ En la confecció d'aquesta ponència he tingut en compte la que vaig presentar en el I Congrés de Confraries de Setmana Santa de Catalunya, de Tarragona l'any 2003: Lluís Martínez Sistach, *Les Confraries al servei de l'evangelització. Identitat, comunió i missió*.

la violència, aquest és un missatge de gran actualitat i amb un significat molt concret”².

Fomentant l’amor contribuïu a donar un autèntic testimoni que Déu és amor.

La virtut teològica de la caritat és i serà sempre actual i molt necessària en la vida cristiana. És més, en el cel la fe i l’esperança no hi seran, però sí que hi serà la caritat. Un títol claríssim que fa que una confraria, una germandat i una congregació siguin d’Església, és el de l’amor que fomenten entre els seus membres i envers tothom. Jesús ens ha dit que “pels seus fruits els coneixereu”³. Als cristians ens ha de conèixer perquè complim el manament nou de l’amor que el Senyor ens ha donat.

Suau, en la seva ponència en el II Congrés de Confraries de Catalunya, afirma que “l’Església catòlica té un desafiament per damunt de qualsevol altre, i aquí rau el moment de gràcia de la circumstància actual: transmetre la fe a les generacions actuals”. I afegeix: “Aquest principi clau de la pastoral marca la identitat i tasca de les confraries que han de ser: mediació per a l’evangelització; mediació per a la formació; mediació per a l’espiritualitat laical i mediació per a la caritat”⁴.

Em plau posar en relleu la importància eclesial que tenen aquestes institucions en el moment actual de l’Església i de la societat, per tal de contribuir a l’evangelització, formar sòlidament els seus membres i donar testimoni de l’amor cristià arreu⁵. Aquesta importància comporta unes exigències a tots els seus membres a fi que les confraries siguin sempre ben coherents amb la seva naturalesa i finalitats.

² Núm. 1.

³ Mt 7, 16.

⁴ *Una mirada a la realitat des de la fe: sentit, funcionament i futur de les Confraries avui*, a “Treballs del 2on Congrés de les Confraries, Congregacions i Germandats de Setmana Santa”, Girona 2006, 25.

⁵ El 2on Congrés de Confraries de Catalunya, celebrat a Girona l’any 2005, tenia com objectius revitalitzar les confraries justament en aquestes tres direccions: vers els seus associats, vers l’Església i vers la societat (cf. o.c., 11).

Les confraries tenen una llarguíssima història en l'Església⁶. L'evolució recent de les confraries ha seguit camins diferents a Espanya i als altres països occidentals, en els quals aquestes institucions han perdut el protagonisme religiós i social que tingueren en tota l'edat mitja. A Espanya, en canvi, han experimentat un creixement especialment pel que es refereix a les confraries de Setmana Santa⁷.

Durand ofereix una definició de confraria, indicant que “en sentit estricte és una associació de fidels, erigida per l'autoritat eclesiàstica, que es proposa l'exercici de les obres de pietat i caritat, i l'increment del culte públic i que està organitzada de manera que forma un vertader col·legi, un cos orgànic”⁸.

1. El gran repte eclesial del nou segle

Joan Pau II va deixar-nos aquesta important i programàtica afirmació: “Fer de l'Església la casa i l'escola de la comunió: aquest és el gran repte que tenim davant nostre en el mil·lenni que comença, si volem ser fidels al disseny de Déu i respondre també a les profundes esperances del món.”⁹.

Davant la realitat creixent de l'individualisme, de la competitivitat i de la fredor que van aïllant cada cop més les persones les unes de les altres com si fossin illes, la nostra societat té necessitat de l'Església com a casa i escola de comunió. La globalització econòmica i social en procés constant de creixement, en no ser solidària, en lloc de conduir a una unió dels pobles entre si,

⁶ Per a una síntesi història d'aquestes realitats, es pot veure: A. García García, *El asociacionismo en la historia de la Iglesia y el ordenamiento de la Iglesia*, a “Asociaciones canónicas de fieles”, Salamanca 1987, 21-41; F.J. González Díez, *Posición jurídica de las Hermandades y Cofradías en el nuevo Código de Derecho Canónico*, a *Ibid.*, 242-250; J. Sánchez Herrero, *La evolución de las hermandades y cofradías desde sus momentos fundacionales a nuestros días*, a “I Congreso Internacional de Hermandades y Religiosidad Popular”, Sevilla 1999, 29-53; Ll. Martínez Sistach, *El derecho de asociación en la Iglesia*, Barcelona 1973, 175-200.

⁷ Cf. Carta Pastoral de los Obispos del Sur de España, *Las Hermandades y las Cofradías*, de 1988, núm. 8. Aquests mateixos Bisbes publicaren l'any 1985 una altra Carta Pastoral: *El Catolicismo Popular. Nuestras consideraciones pastorales*.

⁸ *Confrerie*, a *Dictionnaire de Droit Canonique*, IV, Paris 1949, col. 130.

contribueix a intensificar la separació entre Nord i Sud del món. Les esperances més profundes dels homes i dones del nostre temps estan centrades en la pau, en la fraternitat, en la solidaritat, en l'acolliment, en la comprensió, en el perdó, en una paraula, en el respecte autèntic i eficient de la dignitat de la persona humana.

Déu ens ha creat amb capacitat per conèixer i estimar. Ens ha fet sociables i només podem assolir la nostra plena realització i la nostra felicitat si disposem d'un clima de comunió, de fraternitat, d'acolliment, de comprensió, de perdó, etc. I el dissenyi de Déu salvador s'ha manifestat respectant la nostra naturalesa humana sociable i integrant-nos en un poble pel sacrament del baptisme. Hi ha, doncs, una meravellosa harmonia entre el dissenyi de Déu i les profundes esperances del món. Per això, fer de l'Església la casa i l'escola de la comunió harmonitza plenament amb el dissenyi de Déu creador i salvador.

L'Església viu enmig del món i, per tant, ha de prestar un bon servei a la societat essent ben fidel a la seva identitat pròpia. L'ecclesiologia del concili Vaticà II ho posa en relleu afirmant que "l'Església és en Crist com un sacrament, o senyal i instrument de la unió íntima amb Déu i de la unitat de tot el llinatge humà"¹⁰. Aquesta veritat és una raó ben poderosa que demana que l'Església sigui la casa i l'escola de la comunió per la incidència que té això en la transformació de la humanitat en una família unida i solidària.

2. La confraria: casa i escola de comunió i de missió

Quan es diu que l'Església ha de ser casa i escola de comunió i de missió, s'està dient implícitament que cada institució que forma part de l'Església ha de ser el mateix. Esdevenint casa i escola de comunió i de missió, cada confraria és fidel al dissenyi de Déu i respon també a les profundes esperances del món. I això és, sens dubte, el que tots els membres de les confraries volen realitzar. En el fons, aquestes institucions eclesials s'han constituït per ser una expressió

⁹ Carta apostòlica *A l'inici del nou mil·lenni*, 43

de la comunió i de l'amor entre tots els confreres. Les mateixes paraules 'confraria' i 'confrare' com 'germandat' i 'congregació' ho indiquen ben clarament: parlen de fraternitat puix en l'Església creiem que som fills de Déu i germans els uns dels altres. I aquesta fraternitat dóna una dimensió missionera a tots els seus membres.

El II Congrés de Confraries de Catalunya va demanar a aquestes institucions "conrear i aprofundir l'espiritualitat pròpia de les confraries, congregacions i germandats, que es fonamenta en la gratuïtat, la fraternitat i la misericòrdia, fins a convertir-se en l'estil de vida dels membres de cada agrupació"¹¹.

Moltes coses caldran per al camí històric de cada confraria també durant aquest nou segle; però si mancava la caritat (*agape*), tot seria inútil. L'apòstol Pau en l'himne a la caritat ens recorda que encara que parléssim les llengües dels homes i dels àngels, i tinguéssim una fe que mogués muntanyes, si no tinguéssim caritat, tot seria no-res¹².

Així, doncs, l'amor ha de ser la primera i principal finalitat de cada confraria de Setmana Santa, ja que els misteris de la passió i mort de Jesucrist són expressió ben palesa de l'amor infinit i misericordiós del nostre Salvador envers tota la humanitat. Quan de debò una confraria s'esforça per ser una casa i escola de comunió, és quan dóna un bon testimoniatge de l'acompanyament de Jesucrist sempre, però especialment en els moments més cabdals de la seva obra redemptora.

Per assolir aquesta finalitat és necessari que tots els membres de les confraries conservin sempre l'esperit més genuí que ha motivat la creació i la vida d'aquestes institucions. Si es perd l'esperit, queda només una estructura i potser unes actuacions que no traspuen autenticitat. Sense aquest esperit cristià de comunió entre tots els membres d'una confraria, aquesta esdevindria un instrument que ofereix un so inadequat en la sinfonia eclesial.

¹⁰ *Constitució sobre l'Església*, 1.

¹¹ O.c., 1,3, 89

¹² Cf. I Co 13, 1-4.

La comunió és per a la missió. Hi ha un lligam profund entre el Crist, l'Església i l'evangelització. Durant aquest "temps de l'Església" és ella la que té l'encàrrec d'evangelitzar. Aquesta tasca no s'acompleix sense ella i, encara menys, contra ella. Hi ha el parany de separar Crist de l'Església, volent estimar el Crist però sense l'Església. L'absurditat d'aquesta dicotomia apareix netament en aquestes paraules de l'evangeli: "Qui us rebutja a vosaltres, em rebutja a mi"¹³.

Saule de Tars era un jueu zelós que perseguia els cristians. A les portes de Damasc, Jesús ressuscitat l'esperava i li digué: "Saule, Saule perquè em persegueixes?"¹⁴. Ell preguntà: "Qui ets, Senyor?" I Jesús respongué: "Jo sóc Jesús, el qui tu persegueixes."¹⁵. Podríem pensar que això no és veritat, ja que Saule no perseguia Jesús, sinó els cristians. Tanmateix aquest pensament no respon a la realitat de la unió íntima entre Crist i l'Església.

El fet de ser membre d'una confraria ha d'ajudar a estimar més i més l'Església. Aquesta és la nostra mare que ens ha engendrat pel baptisme a la vida de fills i filles de Déu i l'alimenta constantment amb la Paraula revelada i els sagraments. Sense l'Església els cristians no tindríem el que Déu ens ha donat a través d'ella: la fe, la revelació, els sagraments de vida nova. Les confraries han de ser un reflex de l'Església casa i escola de comunió i de missió. Una de les conclusions del II Congrés de Confraries de Catalunya demanava prendre una major consciència de la condició del laïcat, del seu paper en la missió de l'Església i de la dimensió eclesial de les confraries¹⁶.

L'amor als germans ha estat sempre una de les finalitats d'aquestes institucions. Sempre es preocupaven dels germans malalts, visitant-los i interessant-se perquè rebessin els sagraments i fessin testament, i tenien cura de l'enterrament dels confreres difunts, etc. Avui, no cal dir, la llista de necessitats materials i espirituals és llarguíssima.

¹³ Lc 10,16.

¹⁴ Ac 9,4.

¹⁵ Ac 9,5.

3. *Les confraries són associacions eclesials*

Joan Pau II afirmava fa uns anys que el fenomen associatiu en l'Església es caracteritza “per una peculiar varietat i vitalitat” i amb tota raó es pot parlar d’una “nova època associativa”¹⁷. Avui es pot afirmar que hi ha un sensible ressorgiment de les confraries de Setmana Santa, les quals experimenten un augment de membres, amb la participació de persones joves. En general, aquestes associacions religioses pretenen ser fidels a l’esperit que tingueren els seus fundadors i volen assolir amb responsabilitat les finalitats estatutàries. Considero que això és un motiu de satisfacció perquè es pot disposar d’unes associacions eclesials que poden contribuir notablement a l’evangelització si es fa un treball adequat en el si de les confraries amb la participació dels confreres i l’acció dels responsables de la pastoral diocesana.

Les confraries són associacions de cristians amb unes finalitats religioses¹⁸. Per tant, han de ser associacions canòniques i no civils. Aquesta coherència cal tenir-la sempre molt present. Han de ser aprovades per l’autoritat eclesiàstica diocesana i quedar regulades per les normes canòniques i els propis estatuts. Les confraries, com a associacions canòniques, no estan sotmeses a la jurisdicció de l’administració civil, ja que són canòniques i no civils, i a Espanya, en virtut de l’Acord entre la Santa Seu i l’Estat espanyol sobre assumptes jurídics, de 1979, l’Estat reconeix la personalitat jurídica i la plena capacitat d’obrar de les associacions canòniques en tot l’àmbit del territori estatal¹⁹.

¹⁶ Cf. O.c., 1, 2, 89

¹⁷ *Els fidels laics*, 29

¹⁸ El Codi de Dret Canònic de 1917 regulava explícitament les confraries (Cf. Càn. 700-725). El Codi de 1983 no menciona explícitament les confraries, tanmateix no hi ha cap dubte que les regula ja que són associacions eclesials i queden incloses en la regulació canònica de les associacions de fidels (Cf. Ll. Martínez Sistach, *Las asociaciones de fieles*, 5ª ed., Barcelona 2004, 143-148).

¹⁹ Cf. Art. I, 4. Per a una explicació detallada d’aquest reconeixement i del procediment per obtenir-lo, podeu consultar: Ll. Martínez Sistach, *Las asociaciones de fieles*, o.c., 149-160.

Cal evitar que una confraria sigui a la vegada associació canònica i associació civil. Això, com s'acaba de dir, no és necessari al nostre país per tal que les associacions canòniques puguin gaudir de personalitat jurídica civil. A més, la doble naturalesa pot ocasionar greus dificultats per a la vida i actuació de la confraria, ja que disposaria de dos estatuts diferents i dependria de dues jurisdiccions distintes²⁰.

4. Fonaments de l'associacionisme eclesial

Els fonaments del dret d'associació dels cristians en el si de l'Església els trobem en un text precís del *decret sobre l'apostolat dels laics*, del concili Vaticà II. El número 18 afirma: “Els fidels cristians són cridats personalment a fer apostolat en les pròpies condicions de vida; que recordin, però, que l'home és naturalment sociable i que ha plagut a Déu de reunir els qui creuen en Crist en el poble de Déu (cf. 1Pe 2,5-10) i en un sol cos (cf. 1Co 12,12). L'apostolat associat s'avé, doncs, de bon grat a les exigències humanes i cristianes dels fidels i alhora es manifesta com un signe de la comunió i de la unitat de l'Església en Crist, que digué: «On n'hi ha dos o tres de units en el meu nom, jo sóc allí enmig d'ells» (Mt 18,20) ”.

En el text que s'ha transcrit s'exposen dues raons que fonamenten les associacions eclesials i, per tant, les confraries. Es tracta d'una raó antropològica i d'una raó eclesiològica. La primera expressa la naturalesa social de la persona humana, ja que Déu ens ha creat a la seva imatge i semblança i per a la nostra realització necessitem essencialment relacionar-nos amb el coneixement i l'amor mutus, creant grups i associacions²¹.

La segona raó és una raó teològica i té molt present l'harmonia que hi ha entre l'ordre de la creació i l'ordre de la salvació, puix el Déu que ha creat l'home i la dona és el mateix Déu que els salva, de tal manera que Déu, en salvar-nos, no destrueix el que ha creat. Així, doncs, la

²⁰ Cf. *Ibid*, 168-171. Podeu consultar, també, la “Instrucció sobre associacions canòniques de àmbit nacional”, de la Conferència Episcopal Espanyola, de 24 d'abril de 1986, núm. 35.

sociabilitat de la persona humana és assumida per l'obra salvadora de Déu. Aquesta raó la denominem també eclesiològica perquè les associacions, i per tant les confraries, són un "signe de la comunió i de la unitat de l'Església en Crist"²².

Aquests fonaments profunds de les confraries constitueixen un bon motiu per revaloritzar aquestes institucions de l'Església per part de tots. Als membres de les confraries, especialment els seus primers responsables, pot ajudar-los a prendre encara major interès i responsabilitat en vetllar per la vida i l'activitat associativa per contribuir al bé de tots els confreres i perquè les confraries siguin signes autèntics i enriquidors de la comunió i de la unitat de l'Església a la diòcesi i a la parròquia.

A més d'aquest fonament antropològic i eclesiològic hi ha altres raons que fan molt aconsellable l'acció eclesial associada. Les associacions són un ajut per als mateixos membres, perquè els formen i a la vegada coordinen i dirigeixen l'acció religiosa que realitzen, per tal que puguin esperar-se fruits molt més abundants que si els cristians treballessin separatament. A més, les associacions són necessàries per tal que l'acció de l'Església influeixi també les mentalitats col·lectives i les condicions socials i religioses d'aquells a qui s'adreça. Encara que aquestes raons no són tant profundes com aquelles dos primeres abans exposades, són realment importants i tots els membres de les associacions tenen consciència de l'acció benèfica que s'assoleix amb el treball associat.

5. Iniciativa dels laics per constituir i dirigir confraries

Els laics són Església i és ben evident que els hi correspon iniciativa i responsabilitat en la realització de l'única missió del poble de Déu. El Senyor els ha cridat per donar fruit, i això manifesta clarament la vocació dels laics cristians.

²¹ Cf. Ll. Martínez Sistach, *El derecho de asociación en la Iglesia*, Barcelona 1973, 79-115; *Las asociaciones de fieles*, o.c., 16-24.

²² Concili Vaticà II, *Decret sobre l'apostolat dels laics*, 18.

Els cristians en el si de l'Església els hi correspon un a sèrie de drets i deures proclamats per l'ordenament canònic vigent. Concretament es proclama el dret d'associació dels cristians amb aquestes paraules: “Els fidels tenen dret a fundar lliurement associacions i dirigir-les amb finalitats caritatives o de pietat, o per fomentar la vocació cristiana en el món”²³.

L'Església regula l'exercici d'aquest dret i dels altres drets dels cristians. Ho fa tenint present aquests criteris: “En exercir els seus drets, tant individualment com formant associacions, els fidels han de tenir en compte el bé comú de l'Església i els drets d'altri i els seus deures respecte a altres”²⁴. I s'afegeix que “és competència de l'autoritat eclesiàstica moderar, en pro del bé comú, l'exercici dels drets propis dels fidels”²⁵.

Aquesta normativa eclesial és suficientment clara i ben justificada. La llibertat d'associació dels cristians en l'Església és reconeguda i garantida pels pastors i ha de ser exercida sempre i solament en la comunió de l'Església. En aquest sentit, el dret d'associar-se dels cristians és quelcom essencialment relatiu a la vida de comunió i a la missió de la mateixa Església. La vinculació amb els pastors, entesa en el context de la comunió jeràrquica, no constitueix cap limitació indeguda a la llibertat dels fidels en l'exercici dels seus drets fonamentals. Aquests drets participen per la seva mateixa naturalesa de l'esmentada comunió²⁶.

6. *El servei dels pastors*

La relació del bisbe amb cadascuna de les confraries durant el procés d'aprovació i en la seva vida i activitat és una autèntica garantia per a aquestes institucions i per a tots els seus membres. Al meu parer és evident que Déu és el primer interessat en el bon funcionament d'una confraria. Després, el més interessat és el bisbe diocesà i a continuació els confreres. Aquesta és una veritat que cal tenir sempre present en les relacions amb els pastors. Joan Pau II, parlant dels moments

²³ Càn. 215 del Codi de Dret Canònic

²⁴ Càn. 223 § 1.

²⁵ Càn. 223 § 2.

eclesials, es pregunta com custodiar i garantir l'autenticitat del carisma, i dóna aquesta resposta: “És fonamental que cada moviment se sotmeti al discerniment de l'autoritat eclesiàstica. Per això, cap carisma no es dispensa de la referència i de la submissió als pastors de l'Església”²⁷.

El bisbe diocesà, successor dels Apòstols, és el principi i fonament visible de la unitat de la seva Església diocesana²⁸. Ell ha rebut el do del discerniment respecte als carismes i les iniciatives dels cristians per tal que tot sigui autèntic, eclesial i condueixi a l'edificació de l'Església.

No es pot oblidar que amb l'aprovació que el bisbe diocesà atorga a una confraria, el seu prestigi moral, necessari per a l'exercici del seu ministeri episcopal, pot quedar compromès si la institució aprovada per ell no és fidel al que ha de ser i obrar.

El pastor diocesà ha d'aprovar els estatuts de les confraries perquè aquestes, atesa la seva finalitat de promoure el culte públic, han de ser associacions públiques²⁹. Això que sembla una activitat burocràtica no ho és pas i no ho ha de ser. Els estatuts són la carta constitucional de la persona jurídica que és una confraria; són com la seva columna vertebral. Un cop aprovats, la confraria es regirà per aquesta normativa que s'ha elaborat respectant el dret comú de l'Església, però adaptat a cada associació atesa la seva naturalesa i finalitats. Tanmateix, els estatuts s'han d'observar sempre perquè és una garantia per a la mateixa confraria i també per a tots els seus membres que es lliuren amb interès i generositat a la confraria.

Els estatuts amb els anys poden quedar desfasats. Aquesta és una realitat que han experimentat amb el pas dels temps moltes associacions. Està prevista la modificació dels estatuts en el seu articulat. Cal tenir present que les modificacions dels estatuts un cop aprovades per l'assemblea general de la confraria, no entren en vigor fins que han estat aprovades per l'autoritat eclesiàstica

²⁶ Cf. Ll. Martínez Sistach, *Las asociaciones de fieles*, o.c., 28; Concili Vaticà II, *Decret sobre ecumenisme*, 2.

²⁷ Discurs de la Vetlla de Pentecosta als moviments eclesials, de 30 de maig de 1988, núm. 8.

²⁸ Cf. Concili Vaticà II, *Constitució sobre l'Església*, 23.

²⁹ El Codi de Dret Canònic de 1983 distingeix entre associacions de fidels públiques i privades. A la llum del que estableix el càn. 301 § 1, les confraries de Setmana Santa tenen una finalitat específica que és pròpia de les associacions públiques, com és “promoure el culte públic”. Sobre aquesta qüestió pot consultar-se: Ll. Martínez Sistach, *Las asociaciones de fieles*, o.c., 57-132 i 143-149; J. Manzanares, *Las Cofradías de Semana Santa...*, o.c. 32-33; F.J. González Díaz, *Posición jurídica de las hermandades y cofradías...*, o.c., 256-262.

competent. Aquesta és una mesura sensata que estableix la normativa canònica en bé de les associacions i com a expressió de la comunió eclesial³⁰.

És molt important que en les celebracions d'assemblees generals i d'altres òrgans de govern de les confraries, els dirigents tingui a mà —a més del llibre per antonomàsia per als cristians, que és la Bíblia— els estatuts, i que abans de prendre decisions o de realitzar eleccions que estan regulades en l'articulat estatutari, es llegeixin els articles pertinents per tal que les actuacions es facin sempre d'acord amb el que és la norma constitucional de la confraria. Per dir-ho d'una manera gràfica, a la taula de la presidència hi ha d'haver dos llibres: la Bíblia i els estatuts³¹.

Tant la vida i l'activitat de les confraries com el discerniment del pastor diocesà, han de tenir molt present uns criteris d'eclesialitat per tal que aquestes institucions realitzin un autèntic treball d'Església. Aquests criteris obeeixen a la dimensió de comunió i de missió de l'Església i mai no s'han de considerar en contrast o en oposició amb la llibertat d'associació.

Considero convenient transcriure uns criteris fonamentals per al discerniment de totes i cadascuna de les associacions de laics en l'Església que s'han de considerar unitàriament, i que es troben en l'exhortació apostòlica *Els fidels laics*, de Joan Pau II. Són aquests:

- a) La primacia que dóna a la vocació de cada cristià a la santedat, mirant si la confraria ajuda al creixement vers la plenitud de la vida cristiana i la perfecció de la caritat. Ha d'afavorir una unitat íntima de la vida pràctica i de la fe dels seus membres.
- b) La responsabilitat de confessar la fe catòlica, acollint i proclamant la veritat sobre Crist, sobre l'Església i sobre l'home, en obediència al magisteri de l'Església, que interpreta autènticament.

³⁰ Per entendre millor el sentit dels estatuts d'una associació i per a possibles elaboracions d'estatuts, pot consultar-se el contingut del capítol "Els estatuts de les associacions de fidels" i l'apèndix I, a Lluís Martínez Sistach, *Las asociaciones de fieles*, o.c., 43-55 i 173-192.

³¹ Els estatuts estableixen que l'assemblea general de l'associació és l'òrgan suprem, tanmateix això no significa pas que l'assemblea pugui decidir en contra dels estatuts vigents, sinó que està sempre sotmesa al que estableixen els esmentats estatuts i el dret canònic vigent. Aquesta observació és una expressió ben autèntica de

- c) El testimoniatge d'una comunió ferma i convençuda en filial relació amb el Papa, centre perpetu i visible d'unitat de l'Església universal, i amb el bisbe, principi i fonament visible d'unitat en l'Església particular, i en l'estima mútua entre totes les formes d'apostolat de l'Església.
- d) La conformitat i la participació en el fi apostòlic de l'Església, que és l'evangelització i un decidit esperit missioner.
- e) Comprometre's en una presència en la societat humana que, a la llum de la doctrina social de l'Església, es posi al servei de la dignitat integral de l'home i es creïn unes condicions més justes i fraternes en la societat³².

Si es vol construir una autèntica confraria o associació d'Església, aquests criteris d'eclesialitat han d'estar ben presents en la seva naturalesa i finalitats. Aquesta observació ha d'ajudar a tots, però especialment els dirigents d'aquestes institucions, a prendre més consciència de la riquesa i de les exigències que tenen entre mans; a més de les finalitats concretes que estableixen els estatuts, no poden oblidar el contingut dels criteris eclesials abans exposats. Tot això és un nou estímul que esperona a valorar degudament la realitat de les confraries pel bé que poden fer als seus membres i pel servei que poden prestar a l'Església i a la societat.

En el si de les confraries es dóna la realitat eclesial de la participació de laics i preveres que treballen conjuntament oferint una bona imatge d'Església, en la qual hi ha diferents maneres i responsabilitats de participació i de col·laboració per tal d'assolir l'única missió del poble de Déu. La comunió entre laics i pastors és essencial a l'Església i a tota institució eclesial si vol ser fidel a la seva pròpia naturalesa i si vol realitzar un treball eficient. Cal vetllar aquelles bones relacions, i això s'aconsegueix més fàcilment si les mútues competències queden clares en els estatuts i s'observen sempre les normes estatutàries. El servei del prevere en el si de la confraria

³² L'actuació democràtica que hi ha d'haver en una associació. Cal, doncs, entendre ben bé el significat exacte quan es parla de l'assemblea general com a òrgan suprem de l'associació.

s'ha de veure sempre com un ajut i una garantia d'ecclesialitat, de comunió eclesial i de sintonia amb la missió evangelitzadora de l'Església. La funció que realitza és molt necessària i cal que sigui reconeguda i valorada per tots els confreres, especialment pels dirigents de la institució. El II Congrés de Confraries de Catalunya demanà “que cada confraria, congregació i germandat tinguin un consiliari nomenat pel Sr. Bisbe”³³. Aquesta petició està plenament d'acord amb la normativa canònica vigent que estableix que les associacions públiques han de tenir necessàriament un consiliari nomenat pel bisbe diocesà³⁴.

La presència servicial del sacerdot en benefici de la confraria posa en relleu la necessitat de valorar la vocació sacerdotal per part de tots els confreres i la participació que han de tenir en la pastoral vocacional. Demanar al Senyor vocacions sacerdotals és responsabilitat de tota la comunitat diocesana i, consegüentment, també correspon a les confraries, ja que necessiten el ministeri presbiteral ateses les seves finalitats religioses.

7. La confraria i l'espiritualitat de comunió

Joan Pau II, en la seva carta apostòlica amb motiu del nou mil·lenni, ha exposat el contingut riquíssim de l'espiritualitat de comunió. Aquesta espiritualitat és, per damunt de tot, una mirada del cor vers el misteri de la Trinitat que habita en nosaltres; és la capacitat de sentir el germà de fe en la unitat profunda del cos místic, i, per tant, com un que em pertany, per saber compartir les seves joies i els seus sofriments, per intuir els seus desigs i atendre les seves necessitats, per oferir-li una veritable i profunda amistat; és la capacitat de veure primordialment allò que hi ha de positiu en l'altre, per acollir-lo i valorar-lo com un regal de Déu; és, finalment, saber donar espai al germà, portant les càrregues els uns dels altres i refusant les temptacions egoïstes que

³² Cf. *Els fidels laics*, 30; Concili Vaticà II, *Constitució sobre l'Església*, 30-38.

³³ O.c., 2, 2, 90

³⁴ Cf. Càn. 317 § 1

contínuament ens assetgen i generen competitivitat, ganes de fer carrera, enveges i desconfiances³⁵.

Benet XVI en la seva encíclica “Déu és amor” ens diu que “en Déu i amb Déu estimo també la persona que no m’agrada o que ni tan sols conec... Aprenc a mirar aquesta altra persona no només amb els meus ulls i amb els meus sentiments, sinó també des de la perspectiva de Jesucrist. El seu amic és el meu amic”³⁶.

El contingut de l’espiritualitat de comunió permet preveure les conseqüències molt positives que ha de tenir en bé de la confraria com a tal i de tots els seus membres. Contribueix a fer que la confraria sigui de debò una comunitat humana i cristiana presidida per l’amor, on tots els confreres se sentin i actuïn com germans no només per uns vincles d’amistat o de sintonia d’objectius que es volen aconseguir, sinó també i principalment pels vincles de la fe, de l’esperança i de l’amor. S’ha escrit que “els signes de desunió, airejats convenientment pels mitjans de comunicació, s’han convertit avui fàcilment en símbol de l’antitestimoniatge, en un mal servei que des de les confraries es fa a l’Església i que es fan les mateixes confraries”³⁷.

Una de les finalitats que en els seus orígens tingueren les confraries i que moltes encara expliciten en els seus estatuts actuals és l’ajut mutu entre els confreres especialment en casos de necessitat espiritual i material. Aquesta finalitat harmonitza plenament amb la promoció i participació en les celebracions del misteri de la passió i mort de Nostre Senyor Jesucrist que cerquen fonamentalment les confraries de Setmana Santa. Per altra banda, el contingut de l’espiritualitat de comunió demana que els confreres s’ajudin mútuament i que la confraria estigui ben atenta especialment als membres que necessiten una atenció. Això és ben actual en la nostra

³⁵ Cf. *Ibid.*

³⁶ Núm. 18

³⁷ Manuel Román, a la seva mateixa conferència “Cofradías, los retos del tercer milenio. Vigencia de las hermandades en el siglo XXI” afirma: “En cuántas ocasiones nos sentimos traicionados en nuestro ser cofrade cuando observamos esas divisiones irreconciliables entre hermanos, verdadero antitestimonio actual que afecta no sólo a una hermandad en concreto, sino a todo el movimiento cofrade y, yo diría, a toda la comunidad cristiana” (Cofrade en la Iglesia, cristiano en el mundo, a XIV Encuentro Nacional de Cofradías de Semana Santa, Ponferrada 2001, 26-27).

societat dominada pel progrés i per l'avenç tecnològic que va deixant persones al marge d'aquest camí amb seriosos problemes de manteniment, de realització personal i de sentit de la vida. Benet XVI va dir que “també l'Església en tant que comunitat ha de posar en pràctica l'amor”³⁸. Els Fets dels Apòstols ens diuen que “els creients vivien tots units i ho tenien tot en comú; venien les possessions i els béns i ho repartien entre tots, segons la necessitat de cadascú”³⁹. I el Papa afirma que “en la comunitat dels creients no ha d'haver-hi una forma de pobresa en que es negui a algú els béns necessaris per a la vida decorosa”⁴⁰. Tot això té molta aplicació en la vida i activitat de les nostres confraries.

La confraria la formen tots els seus membres. Per això, els confreres han de sentir-se responsables de la vida de la confraria i de les finalitats que junts volen assolir, amb l'actitud de posar-se al servei del que sigui necessari. Això és particularment adient quan es tracta d'assumir càrrecs directius en la confraria. L'actitud que cal tenir és la que Jesús ens diu que és la pròpia dels cristians, la mateixa d'ell, que no va venir a ser servit, sinó a servir i a donar la seva vida com a rescat per tothom⁴¹, i a la vegada entendre que els qui presideixen són servidors de tots. El Senyor ho diu molt clarament amb aquestes paraules dirigides als Apòstols després de rentar-los els peus: “Enteneu això que us he fet? Vosaltres em dieu ‘Mestre’ i ‘Senyor’, i feu bé de dir-ho, perquè ho sóc. Si, doncs, jo, que sóc el Mestre i el Senyor, us he rentat els peus, també vosaltres us el heu de rentar els uns als altres. Us he donat exemple perquè, tal com jo us ho he fet, ho feu també vosaltres”⁴².

Aquestes actituds de servei i de disponibilitat dels membres de les confraries són les que han de tenir tots, sense buscar els propis interessos i renunciant a personalismes i protagonismes indeguts. Els dirigents de les confraries han de donar testimoniatge de viure aquells continguts de l'espiritualitat de comunió per ser un ajut i un estímul per als altres membres. En definitiva, tots

³⁸ Núm. 20

³⁹ 2, 44-45

⁴⁰ Núm. 20

⁴¹ Cf. Mt 20, 27.

els confreres han de cercar el bé de l'Església i de la confraria i han d'elegir els membres que poden realitzar millor els serveis que es necessiten. Els bisbes del sud d'Espanya, en la seva carta pastoral sobre les confraries, afirmen: “Desitgem que aquelles persones que exerceixen càrrecs polítics de relleu, en els quals estan sotmesos a ideologies i disciplina de partits concrets, s'abstinguin de participar en l'exercici del govern de les germandats, confraries i dels seus consells locals, per ser aquesta la forma més convenient d'evitar els conflictes de consciència, de salvaguardar la coherència i la llibertat de la persona.”⁴³.

Vivint amb aquesta perspectiva de comunió, cada confrare té la capacitat per acollir tots els dons que l'Esperit distribueix entre els membres de la confraria, amb la docilitat al discerniment que correspon als pastors de l'Església per tal que s'edifiqui degudament el poble de Déu que peregrina en aquest món. A la vegada, cada confraria respecta i valora la realitat eclesial de les altres confraries i associacions religioses, perquè s'entén fàcilment que la unitat de l'Església no és uniformitat, sinó integració de la diversitat al servei de l'evangelització.

8. La participació de les confraries en la pastoral diocesana

El concili Vaticà II, tractant de l'apostolat dels laics, ha fet unes observacions que són molt adients per tal de vincular les confraries amb l'activitat pastoral diocesana. El document conciliar afirma: “Que cultivin constantment [els laics] el sentit de la diòcesi, de la qual la parròquia és com una cèl·lula, sempre disposats, a invitació del pastor, a servir les iniciatives diocesanes. A més, per atendre les necessitats de les ciutats i del camp, que no limitin la col·laboració als límits de la parròquia o de la diòcesi, sinó que procurin eixamplar-la a l'àmbit interparroquial, interdiocesà, nacional i internacional.”⁴⁴. Així, doncs, els laics associats en confraries han de tenir aquestes mateixes actituds que es manifestaran en la participació de la confraria en la

⁴² Jn 13,12-16.

⁴³ Núm. 16.

pastoral d'àmbit parroquial, arxiprestal, diocesà i supradiocesà segons les necessitats i possibilitats.

Per això les confraries han de tenir una consciència ben viva que viuen i actuen en el si d'una Església diocesana. El concili Vaticà II anima els cristians perquè visquin activament la seva pertinença a la pròpia diòcesi, sense tancar-se a grups o institucions locals i alhora assumint una amplitud de mira cada cop més universal⁴⁵. Les confraries, així com totes les associacions, han de prendre consciència constantment del que suposa viure en l'Església diocesana i integrar-se en el conjunt, per tal d'aportar-hi i alhora per a rebre'n. La plena comunió eclesial demana la dependència del bisbe i la coordinació amb els altres organismes, associacions i moviments diocesans. Joan Pau II afirma que “tant en l'Església universal com en les Esglésies diocesanes, les associacions i els moviments han d'actuar en plena sintonia eclesial i en obediència a les directrius dels pastors”⁴⁶.

La majoria de les confraries de Setmana Santa estan vinculades i ubicades a les parròquies, i és absolutament necessari per al bé de les dues institucions que hi hagi una perfecta harmonia, si comprenem ben bé la naturalesa eclesial de la parròquia. Les confraries, juntament amb altres associacions i moviments, formen part de la comunitat parroquial i han de participar amb esperit de comunió en la tasca que la parròquia té encomanada i que ha d'assolir. Això demana treballar en íntima unió amb el rector, el qual està ajudat pel consell pastoral.

La integració de la confraria en la pastoral parroquial s'aconsegueix més i millor quan els confreres participen activament en serveis parroquials, com la catequesi, Càritas, acolliment de parelles per al sagrament del matrimoni, consell pastoral, consell d'economia, etc. I això fa que

⁴⁴ *Decret de l'Apostolat dels laics*, 10.

⁴⁵ Cf. Ll. Martínez Sistach, *Naturaleza teológico-canónica de la Iglesia particular*, a “Estudios Canónicos”, Salamanca 1988, 265-294; *L'Església particular en el nou Codi*, a Qüestions de Vida Cristiana, n. 126, 1985, 17-44.

⁴⁶ *El tercer mil·lenni que arriba*, 46

aquests confreres contribueixin també a donar una riquesa espiritual i pastoral a la pròpia confraria i als altres confreres.

Les diòcesis estableixen periòdicament un pla pastoral que assenyala unes prioritats per a totes les institucions eclesials. Convé que totes les associacions i, per tant, totes les confraries acullin el pla pastoral diocesà incorporant alguns objectius i algunes accions a la seva pròpia programació, expressant i vivint així la comunió eclesial, que és un criteri d'eclesialitat per a tota confraria. Aquesta comunió exigeix, a més, el reconeixement de la legítima pluralitat de les diverses formes associades dels laics en l'Església, i, ensems, la disponibilitat a la col·laboració recíproca.

Aquí el paper del consiliari de la confraria és de capital importància, especialment quan coincideix en el rector de la parròquia. Per això caldrà valorar ben positivament la funció del consiliari i acollir sempre les seves orientacions i disposicions, tant l'assoliment de les finalitats religioses i culturals com les de formació i de participació en la pastoral en els diferents àmbits eclesials.

9. Les confraries i la litúrgia i la pietat popular

Una de les finalitats de les confraries és la de la formació religiosa dels seus membres. Aquesta formació és molt àmplia. Voldria assenyalar la necessitat que tenim especialment avui d'oferir als laics cristians una espiritualitat laïcal que els ajudi a viure enmig del món, però sense ser del món, tal com Jesús ens demana⁴⁷. El concili Vaticà II ha afirmat que “el caràcter secular és propi i peculiar dels laics”⁴⁸. Aquí cal recordar aquestes paraules de Pau VI: “El treball primer i immediat dels laics no és ni la institució ni el desenvolupament de la comunitat eclesial – això és funció específica dels pastors -, sinó que és la realització de totes les virtualitats cristianes i evangèliques, amagades, ben cert, però ja presents i operants en les realitats del món”⁴⁹.

⁴⁷ Cf. Jn 17, 15-16.

⁴⁸ *Constitució sobre l'Església*, 32

⁴⁹ *L'Evangelització del món contemporani*, 70

D'aquesta manera, l'ésser i l'actuar en el món són per els laics cristians no solament una realitat antropològica i social, sinó també, i específicament, una realitat teològica i eclesial⁵⁰.

Tanmateix, ateses les finalitats més específiques de les confraries de Setmana Santa, la formació té una relació molt directa amb els continguts de la litúrgia. Cal dir quelcom de les relacions entre la litúrgia i la pietat popular ja que les confraries estan íntimament relacionades amb aquesta pietat.

No podem oblidar que aquestes confraries es proposen ajudar a la celebració religiosa relacionada amb els misteris de la passió, mort i resurrecció de Jesucrist, amb continguts i en ambients propis de la pietat popular. Per això és important parlar breument de les relacions entre la litúrgia i la pietat popular i també procurar una bona formació litúrgica dels confreres, especialment dels qui assumeixen responsabilitats de govern en la confraria.

La *Constitució sobre sagrada litúrgia*, relaciona la pietat popular amb la litúrgia, afirmant el següent: “Cal que, tenint en compte els temps litúrgics, aquests exercicis piadosos del poble cristià es disposin de manera que s'harmonitzin amb la sagrada litúrgia, en certa manera en derivin, i hi condueixin el poble, perquè la litúrgia, per la seva naturalesa, els és molt superior.”⁵¹.

La història demostra que la correcta relació entre litúrgia i pietat popular és pertorbada quan en els fidels s'atenua la consciència d'alguns valors essencials de la mateixa litúrgia⁵². El *Directori sobre pietat popular i litúrgia*, de 21 de setembre de 2001, pretén oferir una paraula clarificadora i orientadora tenint ben present la relació necessària i fecunda que la pietat popular ha de tenir amb la litúrgia, sense estèrils contraposicions.

La preeminència de la celebració litúrgica es posa en relleu en aquestes paraules del concili Vaticà II: “Cada celebració litúrgica, com a obra de Crist sacerdot i del seu cos, que és l'Església,

⁵⁰ Cf. Ll. Martínez Sistach, *Cridats i invitats a participar en el treball d'evangelització*, Tarragona 2001, 5

⁵¹ Núm. 13

⁵² Cf. Núm. 48.

és eminentment acció sagrada, i cap altra acció de l'Església no n'iguala l'eficàcia ni en dignitat ni en grau."⁵³. La litúrgia és necessària per viure i créixer en Crist en l'Església, mentre que la pietat popular pertany al que és facultatiu, encara que sovint recomanat.

La litúrgia i la pietat popular són dues expressions legítimes del culte cristià, si bé no són homologables. Ambdues no s'han d'oposar, ni equiparar-se, sinó harmonitzar-se. Litúrgia i pietat popular són, per tant, dues expressions culturals que s'han de posar en contacte mutu i fecund; tanmateix, en tot cas, la litúrgia ha de constituir el punt de referència per encarrilar amb lucidesa i prudència els anhels d'oració i de vida carismàtica que es troben en la pietat popular, i, per la seva part, la pietat popular, amb els seus valors simbòlics i expressions, podrà proporcionar a la litúrgia algunes coordenades per a una inculturació vàlida i estímuls per a un dinamisme creador eficaç⁵⁴.

Tot això demana que els membres de les confraries rebin una formació religiosa, amb continguts litúrgics, per tal que puguin viure més intensament i amb més coherència la seva vida cristiana i perquè les activitats que realitzin les confraries en les celebracions religioses siguin ben adequades.

Es dona un desnivell considerable en molts cristians entre els seus coneixements professionals i els seus coneixements religiosos. És urgent omplir el buit de formació religiosa per la incidència que té en la maduresa humana i cristiana. Difícilment poden assumir i realitzar tasques eclesials sense la deguda formació.

La confraria ha d'oferir formació religiosa mitjançant conferències, catequesi, trobades, etc., tant als seus membres com també a les persones que desitgin rebre-la. La formació adequada és absolutament necessària en els responsables de la confraria. Cal que hi hagi un desig i una voluntat de participar en les ofertes de formació. S'ha d'encoratjar totes les confraries a vetllar

⁵³ *Constitució sobre sagrada litúrgia*, 7.

⁵⁴ Cf. *Directori sobre pietat popular i litúrgia*, 58.

aquesta finalitat de la formació dels seus membres. És una col·laboració ben preuada a l'evangelització, a la catequesi i a la iniciació cristiana.

És molt important i necessària la formació i l'acompanyament. No cal dir que els homes i dones que realitzen una responsabilitat eclesial necessiten també un acompanyament, especialment del pastor. El treball de formació, de preparació i de realització d'un servei eclesial en el si de la comunitat cristiana o en la societat demana que qui el realitza compti amb un acompanyament continuat. Això ajudarà en els moments de dificultat, de desànim i també d'èxit per a viure les mateixes actituds de Jesucrist, que “no va venir a ser servit, sinó a servir i a donar la seva vida com a rescat per tothom”⁵⁵.

Encoratjo els consiliaris de les confraries a realitzar amb generositat aquest ministeri de formació i acompanyament. Ho demana també el *Directori de la parròquia* de la Tarraconense quan parla del grup de persones més responsables i actives: “Que hi hagi un acompanyament sol·lícit d'aquestes persones, tant per acompanyar i alimentar la seva fe com perquè elles també siguin obertes i acollidores de tothom.”⁵⁶.

Tota confraria ha de valorar la qualitat dels membres i no pas la quantitat, si es vol que aquella sigui ben eclesial i mantingui sempre el seu esperit i el prestigi que ha de tenir com a institució d'Església que és. Tanmateix, la temptació de donar més importància al nombre que a la qualitat humana i cristiana dels confreres pot ser ben real. Cal no caure-hi mai, en aquesta temptació. Per això, és molt important que abans d'acceptar nous membres es consideri la seva vida cristiana personal, matrimonial i professional, i que rebin prèviament una formació religiosa bàsica si no la tenen.

10. La centralitat de Jesucrist en la vida cristiana dels confreres

⁵⁵ Mt 20,28

⁵⁶ Núm. 25.

El Papa Benet XVI ens ha dit en la seva encíclica que “no es comença a ser cristià per una decisió ètica o una gran idea, sinó per la trobada amb un esdeveniment, amb una Persona, que dóna un nou horitzó a la vida i, amb això, la direcció definitiva”⁵⁷. Avui vivim en una societat que té una dosi fortíssima de secularisme i que té la pretensió de construir-se sense Déu, presentant la fe com quelcom caduc, desfasat i estèril. És veritat, també, que descobrim sovint una fe dèbil, tímida, poc entusiasta, que tendeix a reduir-se a l'àmbit privat. Davant d'aquesta realitat és necessari insistir en la centralitat de Jesucrist, presentar la seva figura i accentuar que el cristianisme és abans que res la persona de Crist i la nostra relació amb ell.

Posar la mirada en el rostre de Jesús amb interès renovat oferirà una renovació en la fe, i aquesta fe viva impulsarà un joós seguiment del Senyor i un compromís evangelitzador i missioner. Joan ens diu que després de la resurrecció de Jesús “els deixebles s'alegraren de veure el Senyor”⁵⁸. Tanmateix a Jesús no s'hi arriba veritablement si no és per la fe, com queda ben palès en el diàleg entre Jesús i Pere en el camí de Cesarea de Filip, en què Simó confessà la messianitat del Mestre, gràcies a la revelació del Pare del cel⁵⁹.

Les confraries de Setmana Santa estan cridades avui a posar en relleu la centralitat de Crist en totes les seves actuacions religioses, molt més quan responen a diferents aspectes i moments de la passió i mort del Senyor, com indiquen els mateixos noms de les confraries, però sempre en la perspectiva del misteri pasqual, que inclou la mort i la resurrecció de Jesús, Déu i home, salvador del gènere humà.

11. Unes incoherències que cal evitar

Considero convenient assenyalar unes incoherències que no s'han de donar en la vida dels confreres per tal que les confraries puguin ser instruments fecunds d'evangelització enmig del

⁵⁷ Núm. 1

⁵⁸ Jn 20,20.

nostre món que és molt sensible a la autenticitat i a la identitat de les persones i de les institucions.

Cal evitar, en primer lloc, un culte separat de la fe. No es tracta aquí d'un culte sense fe, que no tindria cap sentit, sinó d'un culte que pressuposa la fe però que es desentén de cultivar-la. Això es donaria si les confraries s'apassionessin pel culte processional, realitzat àdhuc de manera impecable, però no tinguessin interès per la paraula de Déu, que ha d'il·luminar-lo i introduir-hi. Aquí convé recordar que “com que el culte cristià [...] és una obra que procedeix de la fe i s'hi basa, els ministres sagrats han de procurar de desvetllar-la i il·luminar-la diligentment, especialment amb el misteri de la paraula, pel qual la fe neix i es nodreix”⁶⁰. S'ha escrit que “les germandats poden ser una bona ajuda, un suport per a l'educació de la fe i la pràctica religiosa. Però ni supleix ni exhaureix tot el que suposa ser cristià i viure en l'Església”⁶¹.

Promoure el culte públic no es limita a les sortides processionals, les quals, per altra banda, no són sinó una prolongació d'una altra realitat més central que té lloc en les celebracions que actualitzen els misteris cabdals de la passió, mort i resurrecció de Jesucrist. Per això, no seria normal que l'espectacularitat de les processons ofusquessin o substituïssin la riquesa sacramental de les celebracions litúrgiques⁶². Joan Pau II ha afirmat que “deslligar la manifestació de religiositat popular de les arrels evangèliques, reduint-la a una expressió folklòrica o costumista, seria trair la seva essència vertadera”⁶³.

Cal evitar, en segon lloc, un culte separat de la vida, quedant-se en un formalisme religiós buit d'una projecció de compromís cristià manifestat en la pràctica de la caritat, en l'animació cristiana de l'ordre temporal, en una paraula, en la coherència entre fe i vida. El mateix concili Vaticà II ha dit que el divorci entre el que hom creu i el que hom fa és un dels pitjors mals per

⁵⁹ Cf. Mt 16,13-20.

⁶⁰ Càn. 836.

⁶¹ C. Amigo Vallejo, Carta Pastoral, d'1 d'octubre de 1999.

⁶² Orientacions concretes sobre això es troben a Comisión Episcopal de Liturgia, *Evangelización y renovación de la piedad popular*, document pastoral d'1 de novembre de 1987.

assolir una evangelització adequada. Les confraries han d'ajudar als seus membres a viure el que l'esmentat concili ha dit: “El caràcter secular és propi i peculiar dels laics.”⁶⁴. No podem oblidar que els laics cristians són cridats per Déu a contribuir des de dins, a manera de llevat, a la santificació del món, mitjançant l'exercici de les seves tasques pròpies, guiats per l'esperit evangèlic, i així manifestar Crist davant els altres, principalment amb el testimoniatge de la seva vida i amb el fulgor de la seva fe, esperança i caritat. D'aquesta manera, l'ésser i l'actuar en el món són per als cristians laics no solament una realitat antropològica i social, sinó també, i específicament, una realitat teològica i eclesial⁶⁵.

I, en tercer lloc, cal evitar un culte separat de l'Església, ja que la finalitat última del culte és reunir en un mateix poble els fills de Déu dispersos pel pecat⁶⁶, de manera que “escoltant la paraula de Déu i participant en l'eucaristia, rememorin la Passió [...] i donin gràcies a Déu, que els ha regenerats a una esperança viva, mitjançant la resurrecció de Jesucrist d'entre els morts”⁶⁷. Per això ens podem preguntar amb Bruno Forte: “¿Com es viu en les confraries la dimensió eclesial, entesa com a pertinença plena i fidel a la comunió de l'Església, que neix de l'eucaristia, i en ella s'expressa? ¿Com és la relació de col·laboració en la caritat i en el servei amb tots els components de la comunitat eclesial, que en la celebració de l'eucaristia troben la seva font de vida i la seva més alta expressió de comunió catòlica?”⁶⁸

Cloenda

Les anteriors reflexions posen en relleu la naturalesa i finalitats eclesials de les confraries que existeixen des de fa molt de temps a les nostres diòcesis. Moltíssims cristians les estimen —

⁶³ Discurs al Santuari de Nostra Senyora del Rocío, de 14 de juny de 1993.

⁶⁴ *Constitució sobre l'Església*, 32.

⁶⁵ Cf. Ll. Martínez Sistach, *Cridats i invitats a participar en el treball d'evangelització*, Tarragona 2001, 4-5.

⁶⁶ Cf. Jn 11,52.

sovint per haver estat vinculades als seus avantpassats—, en formen part i col·laboren de distintes maneres per tal d’aconseguir les finalitats que es proposen. No hi ha dubte que és una realitat eclesial que cal valorar i incorporar a la pastoral diocesana.

Les confraries han de ser casa i escola de comunió i d’evangelització. Aquestes institucions són un instrument apte i adequat al servei de l’evangelització. Avui les manifestacions públiques de la fe realitzades per les confraries són seguides amb bona actitud externa per part d’un elevat nombre de persones. En aquests temps de cultura laicista en què hi ha la tendència de conduir els cristians a la privatització de la fe, les confraries surten al carrer a manifestar públicament la fe dels confreres i a exposar a la contemplació els misteris més cabdals de la salvació de Jesús, la seva passió, la seva mort, la seva sepultura i la seva resurrecció. Aquesta manifestació pública de la fe cristiana s’ha de valorar molt i cal dedicar esforços pastorals per acompanyar els confreres en la seva formació cristiana i en la seva coherència entre la seva fe i la seva vida.

Les manifestacions de la religiositat popular han d’ajudar a la pietat dels fidels cap a una vida cristiana més autèntica dins l’Església i més testimonial dins la societat. Pau VI afirmava que “aquí toquem un especte de l’evangelització que no pot deixar-nos insensibles”⁶⁹. Aquestes manifestacions són l’ànima religiosa de la persona humana i del desig de relacionar-se amb Déu⁷⁰. La pietat popular és un “vertader tresor del poble de Déu”⁷¹.

Davant de la necessitat urgent d’evangelització cal trobar maneres adequades per anunciar la bona nova de Jesús als homes i dones d’avui en el context cultural actual. Tenint en compte la ignorància religiosa que hi ha també entre els cristians, convé que en les manifestacions religioses

⁶⁷ *Constitució sobre sagrada litúrgia*, 106. J. Manzanares, *Las cofradías de Semana Santa a la luz del Derecho y de las actuales corrientes pastorales*, a J. Sánchez Herrero, *Las Cofradías de la Santa Vera-Cruz*, Sevilla 1995, 36-40.

⁶⁸ "La eucaristia construye la Iglesia", a *Libro de actas*, o.c. 92.

⁶⁹ *L’evangelització del món contemporani*, 48.

⁷⁰ Cf. Ll. Martínez Sistach, *Carta Pastoral Enviats per donar fruit*, Tarragona 2002.

⁷¹ Joan Pau II, Homília en la celebració de la Paraula, a La Serena (Xile), a *Insegnamentidi Giovanni Paolo II*, X/1, 1987, 1078.

públiques de les confraries no s'oblidi d'oferir explícitament el missatge evangèlic amb els mitjans que siguin més adients i eficaços.

Les confraries han de ser casa i escola de comunió ajudant la vida cristiana dels seus membres, àmbits on es posi en pràctica el manament nou de l'amor a través de la fraternitat i l'ajuda mútua dels seus membres entre si i de la solidaritat envers els altres, testimoni viu i exemple de vida cristiana en el món, llocs on es visqui la comunió amb el Papa i amb els bisbes i preveres de les respectives diòcesis i parròquies.

Les confraries amb aquest esperit de comunió i de missió realitzen el que estan cridades a fer: canalitzar, en bona part, la pietat popular, fomentar la fraternitat envers tothom i especialment els pobres i necessitats, formar en la fe els seus membres i donar testimoni públic de la Bona Nova de Jesús, la seva passió, mort i resurrecció. Tenen un joiós i important repte si volen ser fidels al disseny de Déu i respondre a les esperances del món. Aquest repte consisteix en fer de les confraries, les congregacions i les germandats de les diòcesis de Catalunya una casa i una escola de la comunió i de la missió.

Barcelona 10 de febrer de 2007.

† Lluís Martínez Sistach
Arquebisbe Metropolità de Barcelona